

L' ANYORAMENT

UNA vegada, ab un antich company d'excursions, varem determinar de recorre la frontera nort de la nostra llengua. Volíam passar las Corberas; teníam desitjos de saber qué era aquell seguit d'amplas serras que separan lo Rosselló del territori que 'ls catalans de Fransa anomenan vagament la *Gabatxeria*.

¡Quántas vegadas, al passar las frescas Alberas y al ovirar de sopte la hermosa y verdejant plana rossellonesa, havíam volgut atravessarla, per anar á corre á peu, de poble en poble, 'ls miserables vilatjes de las ermas y pedregosas Corberas! A peu, es la sola manera de ferse un hom cárrech d'un país. A nosaltres, recorrent aixís lo Rosselló y 'l Conflent, comarcas de llengua catalana que pertanyen avuy al Estat francés, ja 'ns havia vagat de coneixer las diferencias de carácter que apartan lo catalá del llengadociá limítrof. Fins hi ha poca simpatía entre uns y altres: be ho denuncia la corranda que més d'una vegada hem sentit cantar als pagesos conflentins:

Ay mares que teniu fillas!
no las doneu als gabaigs.
A las primeras renyinas,
«adeu! A Fransa me 'n vaig!»

A la fi ja estava decidit. Disposats á fer llargas marxas per
LA RENAIXENSA.—Any XXVI.

montanyas peladas y aixutas y á deixarnos estebornir per las soleyadas, varem anar un dia á Salses, aquell tan anomenat Salses que durant sigles va ser límit de la nostra nació y que encara segueix sentho de la nostra llengua.

Varem visitar lo grandió castell, aquell agombolament de pedra que tants setis y tants adobs ha sofert en lo temps, colocat com está en lo que avans era entrada de Fransa. ¡Tantas vegadas que l'havíam ovirat ràpidament aquell castell, passant ab lo carril! Ara hi eram, y, enfilats en la torra més alta, contemplavam las Corberas de ben aprop, nuas de vegetació, inexpugnables, formant la més gran frontera natural que puga separar dos pobles. Pero la espléndida plana del Rosselló 'ns cridava somrient ab los seus camps fructificants, los seus rengles d'arbres, las sevas carreteras cobertas, limitada per l'imponent isolada massa del Canigó y per las Alberas, que 'ns senyalavan l'Empordá. No 'ns cansavam pas de mirárnosho en lloch de las Corberas. Semblava que ab la seva hermosura lo Rosselló 'ns volgués fer desistir de la nostra excursió per malas terras.

Després varem seguir la carretera en direcció á Narbona. Quin camí! A l'una banda, las abruptas Corberas mostrant la seva immensitat calcaria; á l'altra, l'insalubre estany de Leucata ab sa gran y trista extensió, confonentse al lluny ab la mar.

Costa d'imaginar que per aquest estret passatge, just l'espai per la ruta y 'l camí de ferro, hagin hagut de venir tots los exércits que la Fransa ha enviat per invadir Catalunya y que per aquí se n'hagin hagut d'entornar los que han pogut. ¡Que ben resguardada per la Natura era un temps la nostra terra! Y que poch li va valdre! Pero 's necessitavan ben be las maquinacions del etern enemich nostre, 'l vehí de la banda de ponent, pera que 'ns desfessin aixís la patria. Al menos si per las Corberas ha vingut alguns cops la malaventurosa guerra, també las han atravessadas las grans ideas qu'han d'ajudar á la nostra regeneració.

Se fa difícil passar lo que alguns han dit Termópilas del Rosselló, sense qu' un pensi en aquestas cosas. Quan la natura es hermosa, ella sola acapara tot lo sentiment y no deixa que la pensa s'esplahi en cap altra ocupació. Mes aquí, en mitj de tanta tristesa, á punt d' assolir las fitas étnicas de Catalunya, 'ns recordém de que som catalans.

Varem arribar al Fitó, lo primer poble llengadocià. Quina altra cosa! No es sols lo cambi brusch de llengua lo que 'ns allunya de Salses, pero la gent te un ayre més pesat, las cófias de las donas no son alegres.

Un altre dia varem recorre 'ls vilatjes catalans fronterissos més endinzats en las Corberas: Opul, Perillós. Per tot arreu runas de castells, l' idea de separació d' un antich estat. Ne varem devallar lassos, assedegats, fugintne de cara al gay Roselló y vejent sempre al lluny lo Canigó, com un amich que, plé de magestuosa benevolensa, 'ns digués: «Veníu als meus brassos; las meas fonts estroncan la set; demunt dels meus prats y á l' ombra dels meus boscos lo cansat hi troba repós.

Altres dias los varem destinar á coneixer la regió de las Corberas passat lo riu de la Gli. Nos va animar de veure l' aygua al ser á la Torra de Fransa y varem seguir més refets la ribera fins á Casanyas *de la Frontiero*; d' allí varem pujar la costa fins á Balestá, ab lo propósit d' entrar al límit del Conflent d' una vegada, desitjosos de tornar á sentir parlar catalá.

Balestá *de la Frontiero* era 'l darrer poble gabaig pel qual havíam de passar: ja 'ns trigava de baixar cap á la ribera de la Tet, de veure arbres y ayguas y camps conresats; porque 'l darrer poble hont nos havíam aturat estava també en plena Corbera, en plena regió calcària poch entretinguda per la vista y molt fadigosa pels peus.

Anavam cercant hostel quan varem veure que 'l rector se 'ns acostava com reconeixentnos, y ben oberts los brassos nos donava 'l Deu vos guard en bon catalá. Feya pochs dias que no la sentíam parlar la nostra llengua, y 'ns semblava que ja feya molt temps: estavam en la seva frontera y l' anyoravam aviat, cosa que potser no 'ns haguera succehit estantne ben lluny y en lo cor d' una nació estrangera.

La franca fesomia del bon capellá no 'ns era desconeguda. ¿Hont l' havíam vist avans? Ell mateix nos va treure aviat de duptes.

Era avans, dos anys enrera, rector d' un alegre poble del Vallespir deliciosament recolzat en la falda del Canigó, y allí era hont l' havíam trobat en una excursió que hi varem fer y en la que 'ns va vagar de passar tot un dia en la seva companyia agradable.

Alashoras, en mitj de la exuberant natura canigonenca, 'ns explicava las sevas caminadas als rochs de Rotl  y al Costabona, ab la seva bondadosa paraula, filla d' una clara intel·ligència, disposada sempre   ve ureho tot de color de rosa, tot hermós. De las aficions   vagar per las montanyas,   conversar ab los pastors,   veure saltar l' ayr s isart, n' havia agafat un gran entusiasme per la llengua que continuament parlava ab los seus feligresos,   qui tant estimava. Los feya sovint explicacions de l' antiga història catalana, barrejant d' una manera curiosa la defensa del coll de Panissars ab lo combat de Peirestortes, lo fet d' en Bernat d' Oms ab la represa de Bellaguarda: fets que tan aviat eran contra espanyols com contra francesos, pero que sempre hi ressaltava l' esperit heroych del poble catal . Havia estat   Barcelona, y 'ls comunicava ab vera simpat ia 'l seus recorts de la gran ciutat. Temperament po tich, havia fet molts versos cantant la cassera de l'  liga, 'l refilar del rossinyol, las grans vistas que desde 'ls cims se descobreixen y, sobre tot, las excelencias de la llengua catalana, l' objecte principal de la seva afecció, llevat l' amor   la Verge.

Alashoras l' havíam conegut sapat, robust, emprenedor; ara 'l trobavam desfigurat, decaygut y groch.  Qu n misteri havia sigut causa d' aquella trasmudaci ? Prou ho varem desxifrar de las sevas paraulas.

La seva propaganda del propi idioma en menyspreu del oficial, no va semblarli be al bisbe de Perpinyà, y, sens dupte després d' un madurat ex men, va resoldre expatriar al pobre rector que havia comès la falta d' estimar massa la llengua dels seus administrats y de casi tot lo bisbat. Venturosament per aquests cassos, lo bisbe te sota 'l seu domini unas quantas parroqu as del antich comtat de Fenolledes, y all , entre gabatxos, monsenyor va resoldre trasplantarhi al seu rector, com un c stich, pensant tal volta corretjirlo d' una man a que no entrava en lo criteri del estat del qual era funcionari.

Y al bon rector, que prou procurava resignarse ab la seva creu per forsar la voluntat, se li eclipsava 'l temperament actiu, se li apagava l' intel·ligència y se li doblegava 'l cos. Ell concretava tots los mals dihentnos:

«Anyori el Vallespir! All  es hont voldría morir, non pas en aquest desert.»

Vetaquí la gran alegria que havia manifestat al véurens á nosaltres! Era porque 'ns va reconèixer com á paisans trobats en terra estranya; per xó 'ns va saludar ab la cara riallera y ab los brassos ben oberts.

Si monsenyor pensava en que 's corretgiria, segur qu' anava errat. L' anyorament augmenta l' amor á lo que 's deixa. Si monsenyor, preocupat per altres assumptos, allargava 'l cástich, potser no s' hi fora á temps, porque devegadas l' anyorament també mata.

A nosaltres, acullits á la rectoria, 'ns va semblar arribar á un oasis. Nos hi varem estar fins á mitja tarde. A l'hora trista nos ne varem despedir, y ell nos va acompanyar un bon tros en lo camí d' Illa. Després varem veure una estona la silueta del bon rector, despedintnos de lluny. ¡Quin be li havíam fet ab la nostra visita improvisada, y quin mal ab lo nostre comiat!

També nosaltres, com ell, estavam assedegats de veure arbres verts y casas blanques y caras alegroyas; pero al arribar á la primera vila catalana, Illa, ja era fosch.

L' endemà ja caminavam en direcció á las Alberas, y la alegre y accidentada serra semblava cridarnos amorosament:

«Per vosaltres no som una frontera: nosaltres som verdas, som pobladas, som alegres y oferim al vianant, fins en lo cor del hivern, colls y ports de bon passar. ¿Qué hi fa que de l' una banda siguém de Fransa, de l' altra d' Espanya, si 'ls estats mudan y nosaltres som catalanas y ho serém eternament?»

Al acostárnoshi, deliciosament atrets, recordavam la negrosa silueta del bon rector castigat pel crim d' estimar massa la seva llengua, á viure estranger en un recó y entre gent que pertanyen al mateix departament, expatriat ab tota intenció pel seu bisbe, conscient de que 'l cástich li havia de doldre y arribar al fons de l' ànima.

Y varem anar fent camí, pensant qu' aixó dels grans estats es cosa capritxosa y tranzitoria, y qu' en l' arrel dels pobles, sota la petjada dels exèrcits y las rodas de las máquinas governamentals, hi ha una cosa més fonda: la rassa.

LO REY NO HO CREU PAS TOT

RONDALLA POPULAR DE LA BAIXA AUSTRIA

(Traducció directa del alemany.)

UNA vegada era un rey que 's creya tot lo que li contavan. Donchs aquest rey va prometre la seva filla y 'l seu trono á qui li contés alguna cosa qu' ell no s' ho cregués. De totas las parts del mon hi va anar gent á contarli tota mena de mentidas; pero ell s' ho creya tot. Heus aquí que passá per la terra d' aquest rey un xicot que era un pobre trevallador y 's va enterar de que aquell que contés al rey alguna cosa que ell no la volgués creure se casaria ab la seva filla.

En Joan, que aixís se deya 'l xicot, va pensar:—Es cuestió de probar si tinch sort.—Y ell que 's presenta devant del rey y li diu:—Rey! vull contarte una cosa que no ho voldrás creure.—Está be—va dir lo rey, pero si arribo á creure lo que 'm diguis te faré tallar lo coll.—En Joan s' hi va conformar y ell que comensa á contar.

—Una vegada vaig anar al camp y vaig ferhi cánem y,

mira, lo cánem va creixer fins á ferse tant alt com un campanar.—Ja 't crech, ja,—va dir lo rey.—Llavors, jo que probó d'enfilarmhi y ho vaig lograr, perque 'l cánem era groixut y fort y creixia dret com un ciri. Quan vaig arribar á dalt, vaig veure una pila de vilas y pobles, pradas y boscos, montanyas y valls, torrents y rius y, quan me vaig cansar de mirar, volia baixar; pero, distret, deixo d'agafarme be, caych daltabaix y vaig á parar vint pams sota terra. Me vaig espantar molt, me poso á corre cap á casa, agafo una aixada y ab penas y trevalls arribo á desenterrarme y me 'n torno á casa meva tot cansat.

—Ja't crech, ja—va fer lo rey. En Joan seguí:—L'endemá, quan vaig tornar al camp, ab molta estranyesa vaig veure que 'l cánem s'havía fet tant alt que arribava fins als núvols. Una vegada m'havía passat pel cap anar á veure com estava 'l cel y ara se 'm va acudir que lo més senzill era aprofitar la ocasió; pero 'm va semblar que potser lo cánem no era prou alt. Al cap d'un parell de dias, jo que torno al camp, pensant que 'l cánem ja arribaria fins al cel y jo que m'enfilo amunt y amunt y vaig trigar tot un any en arribarhi.

—Ja 't crech, ja—va fer lo rey. En Joan seguí.—Allá dalt tot era molt hermós y un may se cansava de mirar. Los ángels volavan d'una banda á l'altra y cantavan cançons y alabansas á Deu. Allá vaig veure á una pila de coneguts y tots duyan vestits molt macos y 's passejavan en cotxes de plata. ¡Quína alegría! vaig veure als pares que anavan dalt d'un cotxe d'or á passeig. Vaig seguir caminant y també vaig veure al teu pare y á la teva mare, rey; tots vestits de pellingos y guardant porchs!

—Aixó no es veritat—va cridar lo rey tot enrabiat,—aixó sí que no ho has vist.—Sí que ho he vist—va respondre rihent en Joan. Pero no oblidis la prometensa que tens feta y donam la teva filla per muller.—

Lo rey li va haver de donar, perque no s'havía volgut creure alló.

LO PATRÓ

¿Quí 'ls hi vegé may tant fera
la mar, tan obscur lo cel,
y la gent tan cara-tristos
per la platja de Lloret?
Onadas venen furientas
encalsantse arreu arreu,
que 's barrejan, s' inflan, tomban
damunt l' arena, y, sens temps
d' entornársen mar endintre,
altras las van empenyent,
escumas entorn y enlayre
rebotent en forts bruels...
¡Sant March, quina llevantada!...
Ni que una ratxa d' infern
prenent á la mar per sota
per volcarla, si pogués,
la regirás, sachsejantla
de baix dalt, per tots indrets.
¡Ay de la nau sens ventura

sorpresa per lo mal temps!...
Duas á la platja 'n mancan,
¡hont serán, Reyna del cell!

Tot plegat sembla ovirársen
una, allá d' allá... sí, ho es;
mes va esgavellada y sola,
sense pal, vela ni rem.
¡Quina esgarrior, quins xiscles
arrebassantse 'ls cabells
los pobrissons que á la platja
llambregan!... Miréu, miréu,
allá va l' altra... la vela
feta esquinsos y rebrechs,
com serpassas que 's retorsen
del llevant als forts bruels.
Perdut lo timó, quatre homens
cridant socors, per si 'ls veu
algú de prou cor que 'ls duga
un calabrot.—¿Qué es que fem?—
diu un mariner d' altura
á un pilot que al costat té.
—Córrehi, ¡mala andanada!
—li respon.—Donchs ja som tres—
fa un patró á qui dirs' podría
Sant Cristófol de Lloret,
alt de pit, ample d' espatllas,
bona grapa y cor sencer.
Y totseguit mans á l' obra:
llanxa avall, ab llivants, rem
y ganxos d' arrastr... Senyantse
lo patró la canya pren;
los remers, venta estropada
á boga llarga de ferm...
y allá vá l' amor al próxim
á lluytá' ab los elements!

La barqueta pescadora
corre tant que arriba á frech
de la barra, que val dirse

de la tomba, en tal moment.
Los que frisan per salvarla
contra mar bogan de ferm,
ara en l' esquenall d' una ona,
ara en lo fons d' un avench,
lo timó partint las ayguas
per en mitj, de dret á dret,
que 'l patró torser de rumbo
no 'l deixa gota ni gens.
¡Bé cal tenir má de ferro!
¡Bé cal tení 'l cor en Deu!...
Ja s' acostan, ja s' acostan
las barquetas per moments;
los mariners d' una y d' altra
glatint, xops y febrosenchs,
manobran escarrassosos
com si no rugís entre ells
lo temporal, que á la barra
alsa murs y aixampla avenchs,
capdellant montanyas d' onas
qu' en trombas borbolla arreu.
Mes la Caritat té alas,
com ángel qu' es del bon Deu,
y per conseguí aturarlo
ni murs ni avenchs poden res.
—Aixís que la onada tombe
—fa 'l brau patró—aplanar remes,
que, com lo timó no 'ns falli,
som fora malgrat l' infern!...—
Y pit avant, los que bogan,
fort estampits, bras enterch;
quan lo patró 'ls crida ¡upa!
ventan cop; en un moment
muntan y baixan, la barra
deixant endarrera d' ells,
y á la barca desvalguda
tiran caps, salvant la gent.

Ja era hora... lo llahut capbussa
d' un cop de mar sota 'l pes;

la llanxeta del auxili,
com per un voler de Deu,
en lo solch de dos onadas
vira sopte, pica rems,
y altre cop ¡que Deu li valga!
la barra á guanyá' embesteix.
Y creix la onada, ja s' infla,
ja tomba, barqueta y gent
aguantantshi en la carena
com poden, mes ¡oh sort cruel!
altra al demunt se 'ls ne tira
ab horrorós espetech
y, si eran onze en la llanxa,
ja son nou tan solament,
ja son vuyt, que 'l patró al véureho
home al aygua totduna es.
Y s' enfonza, sobrix, palpa,
cota, neda, sura, 's treu
un cap de faixa y 's capbussa
estrenyentla entre las dents,
mentres la llanxa, arrastrada
pel llevant deixa anar rems,
amolla trissa, fa senyas
á terra... mes la mar creix
y fan prou los de la platja,
ben bé prou, per salvá' á n' ells.
—Quí una corda pogués dulshi!...
—exclaman.—Jo ho provaré—
diu un minyó, á la cintura
voltántsen un cap...y pren
embestida, corre, llensas
per dessota la rompent,
anant sortir lluny, endintre,
com un dufi joganer,
y...—¡Upa 'ls de la barca!... ¡arrambal!...—
allárganli un tros de rem,
ell s' hi aferra, salta l' orla,
estreva 'l cap lo proé;
desde terra tiran, tiran
tants com son, jovens y vells,

y la llanxa al fi en l' arena
amorra.—¡Alabat sia Deu!

Mes ¿y 'ls tres homens que mancan?
¡Misericordia, bon Deu!...
Dos families sense pare
un patró que deixa 'ls nets
ab la mare, que ja es viuda.,
¡qué será, qué será d' ells!
¡Ah mar traydora, mar falsa,
que, essent lo mirall del cel,
als que en tu 's fian devoras
com un monstre pogués fer!
Mes no per xo te 'n ufanis:
Deu un jorn per damunt teu
caminava, y la seva ombra,
qu' es la Caritat, com Ell,
avuy hi fa vía encara
y n' hi fará sempre més,
que, ab tant y com pots, subjecta
estás al voler de Deu!
Mireu, sino, cors piadosos,
sensibles tot' hora al bé
mireu al patró com brega
per salvá 'ls dos mariners.
L' una má partint las ayguas,
un cap de faixa á las dents
y agarrat d' ella un pobre home
que per miracle 's sosté;
l' altra má al bras arrapada
del altre náufrech!... ¿Quí es
que, com ell, sa doble presa
per disputar al avench,
fins á la mort plantás cara
corrent al perill seré!
¿Quí li dona pit y grapa?
¿Quí tal brahó li infundeix?
Lo sant amor al prohibisme,
la Caritat, que per res
abandona als que conservan

una espurna del foch seu,
que ni'ls huracans l' apagan
ni 'l temporal la extingeix.
La Caritat, qu' en la fosca
mostra de son front l' estel,
signant lo rumbo al que brega
per ser d' altri 'l salvament,
com un vesllum, tant que 's vulga
llunyá, mes vesllum del cel.

A la sorra per fi 'ls náufrechs,
llarchs com son cauben tots tres,
y no 'n mancan pas de brassos
que 'ls acullin ¡nom de Deu!
ni qui de genolls en terra
llense plors d' agraphiment.
Als de la barca primera
guarí 'ls de l' altra la gent,
y á tots plegats la llanxeta
del bon patró de Lloret,
qui boy sent un sant Cristófol
de pit y de bras ferrenys,
assegut damunt la sorra,
mirant la mar, vá dihent:
—¡Bé ha costat!...mes tots en terra
tornam véurens.—Molt qu' es cert:
mes, diguéume: ¡hi tornariau
—exclama algú si 's vegés
en perill un' altra barca?...
—¡Llamp no 'ns toch! ara mateix,
—respon—que Deu may se cansa
d' ajudar als que fan bé.

FRANCESCH UBACH Y VINYETA.

QUADRET

A la vora del pont ellas s' estavan...
Era á boca de fosch, y contemplavan
los barquets riu amunt y riu avall.
A esquerra y dreta Tarascó y Belcaire
ab sas campanas aixordavan l' ayre
fent ressonar los ecos de la vall.

Sant Joan de Juny y 'ls segadors venían
tot d' un plegat, que 'ls blats novells s' ohían
moventse en onas ja madurs y sechs;
y per las Creus de terme y per las eras
comensavan á véureshi fogueras
y á sentirshi del foch los espetechs.

Rhódano avall depressa feyan via,
per no torná' á pujar fins al ser día,
las collas de fadrins festejadors,
y als masos riberenchs á aixáms se veyan
las noyas y 'ls noyets que alegres feyan
pel dia de Sant Joan ramells dè flors.

Y mentrestant al pont ellas s' estavan
contemplant las barquetas que passavan
del crepúscol á l' última claror.
Tot s' anava fonent en la negrura,
y alguna estrella qu' altra per l' altura
comensava á llensar sa resplandor.

F. BARTRINA

APOLONIA

(DE TEÓFIL GAUTIER)

M' encisa lo teu nom, bella Apolonia
de la sagrada vall es eco grech;
atret per lo que ho canta sa armonía,
d' Apolo com germana 't regonech.

En lira de brunyit plectre d' ivori,
ton nom sublim y en magestat tan rich,
bell com l' amor y com immortal gloria,
te 'l metálich ressó d' un bronzo antich.

A son clássich conjur los elfos baixan
del llegendari estany al fons llotós,
y solzament la sacra Pitia á Delfos
podría durlo encar per molt honrós,

Quan de sa vesta antiga alsant las voras
en lo trípode d' or ella s' asseu,
y en sa actitud fatídica y augusta
pera donar l' oracle espera al deu.

Trad. de JASCINTO TORRES y REYETÓ

LO CABELL Y LA BARBA

Lo cabell que á primera vista sembla una cosa insignificant ha jugat un gran paper en la historia de la humanitat. No ha sigut sempre indiferent lo portarlo curt ó llarch y arreglat d'aquesta ó aquella manera, sino que en certas épocas l'arreglo del cabell tenia sa significació especial, com encara en cert modo la té avuy dia y ha sigut objecte predilecte d'ofrena á la divinitat.

Los egipcis per netedat s'afeytavan tot lo cap y tota la barba y únicament als nens petits los deixavan una mata de cabells al darrera ó al costat, essent aquesta última distintiu de divinitat ó de príncep de la casa real. Horus—lo sol á la sortida,—es representat ab aquest risso mamant en los pits de sa mare Isis—la nit.—Aquesta mata de cabell en lo pols, en forma de trena ó cargol, encara que un de sos principals caràcters es indicar la infantesa, no está confinat á Horus. També era donat al membre més jove d'altras trinitats egipcias que en forma y atributs eran similars als del fill de Isis. La porta també Khonsu lo descendent de Amon y Mut en la gran Tria de Thebana, y 'l gran sacerdot que oficia ab la pell de lleopard, encara que fos lo mateix rey assomia aquesta divisa de jove, probablement emblemática d'aquella pura ignocencia

ab la que 's feya pontífice supréu para acostarse á la presencia dels deus.

Per lo que acabo de dir se pot comprendre la impropietat en que moltes vegadas incorren los artistes quan, volent representar un egipci, li encaixan aquest floch de cabells en forma de trena ó cargol sens cap criteri. Avuy dia s' ha d' anar ab molt cuydado quan se tracta de la antiguetat, per no cometre disbarats, com per exemple lo que, entre molts altres, se comet en la representació de la «Aida» de posar al cap de la donzella filla del Pharaó lo casco format per un volter, no sabent que aquest casco era 'l símbol de la maternitat, portat sols per una divinitat. Lo mateix esdevé ab la serp ó escorsó sagrat, que 'l posan á tort y á dret, ignorant que sols lo portavan en son cap los deus y 'ls pharaons porque eran considerats fills de Deu y també deus després de morts.

En Egipte, no obstant lo calent de son clima, la gent acomodada portava sempre perrucas mes ó menos complicadas segons las circunstancias. Los reys hi portavan lo Vreus lligat ó cusit y la de oficiar com gran sacerdot tindria sols lo rissó de la ignocencia. D' aquestas perrucas se n' han trobat de diferentas formas en las sepulturas que figuran en los Museos de París, Lóndres, Berlin y altres. Totas están confeccionadas de manera que facilitin la circulació del ayre, deixant passar la calor del cap y protegintlo dels raigs del sol.

Los egipcis eran tan amichs de la netedat que molts d'ells, especialment los sacerdots, s' afeytavan tot lo cos duas vegadas á la setmana y 's banyavan duas ó més vegadas cada dia mudantse també la roba. Consideravan y ridiculizavan com á bruts á sos vehins los asiátichs y als grechs de cabells y barba llarchs. Segons Herodoto II, 41 y 91, cap egipci d' un y altre sexe per res d' aquest mon hauria fet petons á un grech, usat son ganivet, ast ó caldera, ni menjar carn de cap animal mort per la má d' un grech.

Los egipcis sols se deixavan creixer lo cabell y la barba en senyal de dol, pero en lo general de la vida s' afeytavan cap y barba y era indici de deixadesa y baixa condició descuydarho, de modo que fins obligavan á ferho á sos esclaus y criats, y als extrangers que eran portats com esclaus á Egipte, ab los cabells y barba llarga, desseguida d' arribats allí y empleats en lo servey d' aquell civilisat poble, se 'ls obligava á adoptar

los hàbits de netedat de llurs amos, fentlos afeytar cap y barba y adoptar una gorra estreta.

Herodoto II, 65, diu que 'ls egipcis quan cumplían sos vots afeytavan lo cap de sos fills, tot, la meytat ó la tercera part. Posavan lo cabell en una balansa y una cantitat de plata d'igual pes en l'altra que dedicavan al animal sagrat ó la divinitat invocada. Es probable que Herodoto com en moltes altres coses no sabia be lo que escribía, y en aquest cas, com observa justament Wilkinson, se referiría á la mata de cabells deixada als joves prímpceps y representada en las esculpturas de Thebas. Las donas sempre portavan tot son propi cabell y may eran afeytadas ni per dol ni després de mortas.

Sí, com creu Wilkinson, los barbers poden esser considerats com uns agents de la civilisació, la costúm d'afeytarse nos indicaría 'ls progressos d'aquesta en cada poble. Son ofici no ha sigut molt productiu desde un principi, segons se desprén dels antichs monuments. En Egipte era nomenat *hag*, estava continuament ocupat y escenas d'afeytament son repetidas en las esculpturas. Los instruments y navajas cambian de forma en diferents temps: unas vegadas una curta destraleta ab lo mánech retorsat y altres vegadas una especie de ganivets; los portavan en una bossa ó saquet obert. Un papirus, traduhit en «Records of the past» 1.ª série, vol. III, pág. 148, lo descriu com un ofici pesat, anant de l'una part á l'altra, corrent pels carrers del dematí al vespre buscant feyna.

La més singular costúm dels egipcis era la de posarse barba postissa, feta de cabell teixit y d'una forma particular segons la persona que debía portarla. Los particulars la portavan curta d'unas duas polsadas escassas; la dels reys era considerablement llarga, acabant cuadrada, distingintse de las de las figuras dels deus que terminavan ab una punxa caragolada. Ningú s'haguera atrevit á posar á una figura de persona la barba d'un deu; pero després de morts era permés substituir aquest emblema diví en las estátuas dels reys y de totes aquellas personas dignas d'esser admesas en los Elíseos futurs, per haver assumit lo carácter de Osiris al que las ánimas dels justos tornavan al deixar la mansió terrenal. Per lo tant, la forma de la barba distingeix clarament las figuras dels deus y dels reys en las sagradas representacions dels temples y la alegórica conexió entre la esfinge y 'l monarca es manifestada

per la barba real, com també per la corona y altres símbols de la soberania.

Lo tallarse 'ls cabells en senyal de dol es procedent del antich sacrifici de la sanch propia. La lley dels Hebreus prohibia donarse punxadas y ferse talls en senyal de dol y honor al mort, practicas que evidentment acompanyavan als ritos gentilichs y que indubtablement estigueren en us entre 'ls juheus fins á la cayguda del antich regne com ho llegim en «Levitic XIX, 28 y XXI, 5. Entre 'ls árabes, del mateix modu' entre 'ls grechs y altres pobles antichs era costum en los cassos de dol esgarraparse la cara fent sortir sanch, sens dupte derivació de la de tallarse un tros de carn en presencia del difunt, ó de sacrificarli algunas personas tallantlos hi 'ls caps com encara practica algun poble salvatge d' Africa.

La destrossa de la carn anava y encara va en algun poble acompanyada de la tallada de tots ó part dels cabells. Los juheus continuaren afeytantse solzament la part frontera del cap en senyal de dol, pero no se sap de cert, si deixavan lo cabell tallat en la sepultura del mort com s'acostumava en Arabia en temps del gentilisme y fan encara algunas tribus de beduins, ab la característica costum d' embolicar lo cabell tallat ab un drap tacat de sang propia. Lo cabell, en efecte, era mirat pels pobles primitius com una part del cos vivent é important y com á tal era objecte de molts supersticions y taboos (1), per lo que quan lo cabell del vivent es depositat en lo mort y 'l cabell del mort queda ab lo viu, los uneix un lligam de conexió permanent.

De Simsonsage ha colleccionat molts datos pera demostrar que 'l cabell es molt sovint mirat com residencia especial de la vida y forsa. Pot considerarse que aquesta idea está relacionada ab lo fet que 'l cabell continúa creixent, manifestant que viu encara en la edat avansada, y la conjectura es apoyada en lo fet que las unglas son entre molts pobles objecte de supersticions parescudas. La practica de tallar tots ó part dels cabells als morts está molt extesa sobretot los de las donas pera vendrel. Wilken suposa que 'l cabell era originariament tallat al cadáver ó al agonitzant pera facilitar á l' ánimu la sortida del cos. Aquesta noció pot molt be recomanarse per ella ma-

(1) Paraula esquimal adoptada que significa interdicció per impuresa.

teixa á la imaginació salvatge, sobretot perque 'l cabell continúa creixent després de la mort. Pero quan trobém los cabells dels morts empleats com medis d'adivinació ó bruixeria, com los usen en molts pobles, som conduhits á creure que'l principal objecte de tallarlos havia d'esser guardarlos com un medi d'estar en continuada conexió ab lo difunt. D'aixó previndrà la costúm encara en us entre nosaltres de guardar las mares rissos de cabells de criaturas que han perdut y las noyas enamoradas donar una mata de sos cabells al objecte de son amor pera que la guardi en prenda de son afecte. La possessió de cabells del cap d'una persona ó be de las talladuras de las ungles son en la mágica primitiva medis poderosos d'obtenir y guardar influencia sobre d'ella. Suposo que aquesta es la rahó perque un árabe avans de deixar lliure un captiu li talla 'l cabell y 'l guarda en son buirac. Per la mateixa rahó 'ls cabells de Mahoma foren guardats per sos successors que 'ls portaven sobre. Un d'aquestos cabells es la famosa reliquia de la Mesquita del company en Cairawan. Lo guardar un sol cabell com reliquia es característich de la India; de las setanta mil stupas (1) que 's diu maná construir Aroka en honor de Buddha, la major part d'ellas sols contenían en dipòsit un cabell del mestre.

La ofrena de cabells entre 'ls semitas y altres antichs pobles era comú no sols en los cassos de dol sino igualment en lo cult dels deus. En un y altre cas los detalls del ritual son los mateixos exactament, de manera que no pot duptarse enclouhen un mateix principi. Los cabells d'Aquiles estavan dedicats al deu vin Sperchens, en honor del qual debían esser tallats pera segura tornada de Troya; mes, sabent certament que no 'n tornaría may, l'héroe transferí la ofrena á la mort de Patroclo y posá sos rossos bucles en las mans del cadáver.

Las donas árabes deixan llurs cabells en la tomba del mort; los joves d'abdós sexes de Syria se tallan llurs bonicas trenas y las depositan en los temples en caixetas d'or ó plata. Nosaltres ho fem més al natural penjantlas en las capellas ó altars de las iglesias com á presentalla á algun Sant. Los hebreus, com ja hem dit, s'afeytavan la part frontera del cap en

(1) Per las Stupas vegis mon estudi «Los Monuments Megalítics.»

senyal de dol, y 'ls árabes, sos contemporanis, adoptavan habitualment una especie de tonsura en honor de llur deu Orotal, que suposavan portava d' aquell modo 'l cabell. Aquesta particular tonsura 's troba en altrs parts de la antiguetat y es esmentada per Jeremías. Deduhir paralelisme entre las costumes de dol y la religió y que 'l cult dels deus está basat en lo dels morts es casi evident. Lo que sembla es que 'ls mateixos medis que 's creyan eficassos pera mantenir pactes continuats entre 'ls vius y 'ls morts, servían també pera 'ls efectes religiosos de lligar en estreta unió lo Deu y 'l devot.

Baix aquest general principi podém explicar sens dificultat las duas principals maneres d' oferir los cabells que ocorren en la religió. La ofrena del cabell sempre es personal, es dir, en nom y benefici del que l' ofereix, may en lo de la comunitat, essent son objecte particular posar en relació un individu ab lo Deu, y per medi d' aquesta ofrenda procura estrenyer més fortament lo nus que 'l lliga ab la divinitat. Aixís en la religió grega s' ofería 'l cabell en lo moment en que un jove entrava en la pubertat y per lo mateix entrava de plé en la participació dels debers religiosos y en la responsabilitat política de ciutadá. També era 'l compliment d' un vot fet al moment en que un home 's troba en especial necessitat del auxili divinal.

A Delfos ahont eran conduhits los *ephebos* grechs pera oferir llurs llarchs cabells, era nomenada *teseis* aquesta tallada particular, porque 's deya que Theseo havia solzament deixat en lo temple 'ls rissos de son front. Entre 'ls curetas los guerrers portavan lo cabell tallat d'aquest modo. Los joves deixavan creixer sos cabells de devant que sacrificavan al entrar en la pubertat del mateix modo que entre 'ls árabes los dos rissos de cada costat son lo distintiu de la infantesa.

Sería molt llarch y pesat explicar l' origen de la ofrena dels cabells dels joves que, segons las circumstancias, s' efectuava en diferents edats, si 'l rito implicava significació política ó era un acte purament religiós, en qual cas los pares no havían d' esperar que son fill arribés á la pubertat pera que sa pietat pogués dedicar l' infant á la divinitat com més aviat millor (1).

(1) Lo mateix esdevenia ab la circumcisió; primitivament era un preliminar del

Entre 'ls árabes del temps de Mahoma, al néixer un noy, era comú sacrificar una ovella, afeytar lo cap del acabat de néixer y untarlo ab la sanch de la víctima. Aquesta cerimonia era nomenada *acica* «tallada del cabell». Era practicata pera preservar al infant de desgracias y evidentment un acte dedicatori per lo que la criatura era posada baix la protecció del deu de la comunitat.

Los syriachs del temps de Luciano deixavan creixe 'l cabell á noys y noyas, sens tallarlo com á cosa sagrada fins á la adolescencia y era tallat y dedicat al santuari com un preliminar necessari al matrimoni. En altres termes, la ofrena de cabells de joves y donzellas era una cerimonia d' iniciació religiosa per la que 's debía passar avans d' esser admesos al estat de maduresa social.

Sembla que alguna cosa per l' estil era costúm en Phenia, á lo menos per lo que toca á las minyonas, que, segons Luciano, en las festas de Adonis á Biblos se 'ls exigía sacrificar en los santuaris ó sa cabellera ó sa castedat. D' altrás relacions se desprén que aquest acte de devoció de las donzellas phenicias era sols exigit com preliminar del matrimoni del mateix modo que á Syria.

Se comprén que la cerimonia del *acica* entre 'ls árabes era també originariament una cerimonia de iniciació á la virilitat que, com la circumcisió, fou posteriorment transferida á la infantesa, puig los joves árabes y syriachs deixavan creixer llurs cabells y la senyal de no haber arribat á la maduresa era la retenció dels dos bucles dels costats que 'ls guerrers adults no portavan. La tallada dels bucles de cada costat debía esser en temps de Herodoto la formal iniciació al cult de Orotal. D'altre modo no 's comprén la importancia religiosa que l' historiador grech dona al front pelat dels árabes; per lo que debém concloure que la ofrena del cabell, precisament equivalent á la *acica*, tenia lloch á la entrada de la virilitat y que després continuavan portant lo cabell tallat curt en memoria permanent del sacrifici dedicatori. Es indubtable que en los últims temps, la cerimonia d' iniciació s' efectuava invariablement durant la infantesa, porque la paraula *acica* que en árabe

matrimoni, aixó es, una cerimonia que indicava la introducció á la plena prerrogativa de la virilitat. Actualment, per lo general, los mahometans la practican en los noys molt joves y 'ls hebreus als vuyt dias de nascuts.

vol dir lo primer cabell y també la cerimonia religiosa de tallarlo, es algunas vegadas aplicada als aspres caragols d' un jove pròxim á la virilitat, y, figuradament, á las plomas d' un lleuger avestrús jove, ó als grupos de pels d' un ase, res de lo que te molta semblansa ab l' escás y fí cabell del cap d' un acabat de néixer.

Lo lligament del devot ab la divinitat per la ofrena dels cabells es expressat en diferentes formas. Los habitants de Taif en Arabia acostumavan afeytarse 'l cap en lo santuari de la ciutat sempre que tornavan d' una expedició. Aquí la idea sembla esser que la ausencia del lloch sagrat podia haver desfet lo nus y era menester tornar-lo á lligar. Del mateix modo la ofrena de cabells formava part del ritual de tota pelegrinació dels árabes, igualment que de las grans festivitats de Biblos y Bambyce, que no eran meras celebracions locals, sino una especie d' aplechs als que acudían devots de molts diferents punts. En aquest últim cas s' oferían las cellas dels ulls, qual ofrena 's troba també en las lleys dels incas del Perú. En una inscripció pintada de Citium, los barbers están inclosos en lo número de ministres del temple. Lo devot en aquests cassos lo que volía era unir-se lo més ferm possible ab la divinitat, deixant en lo lloch sagrat una part d' ell mateix com llas permanent d'unió, ja que no li era possible visitar ab frecuencia la sagrada capella. En lo cult d' Ocasir apareix clarament que 'l cabell era afeytat y ofert com ofrena barrejar ab una oblació de llet.

Las peregrinacions arábigas y syriacas que anavan acompanyadas de l' ofrena de cabells eran serveys escepcionals. En molts cassos, son objecte era posar al devot baix la protecció d' un deu foraster qual cult no era practicat ni en lo lloch ni en la religió naturals del pelegrí, y en tots cassos lo servey no formava part dels debers religiosos ordinaris del home sino qu' era un acte especial de pietat voluntari.

Los pelegrinatjes dels juheus á Jerusalem no implicavan la ofrena de cabells. La ley del Pentateuch sols reconeix la ofrena dels cabells en lo cas particular del vot dels nazarens, qual ritual está descrit en los Números VI, 4. Los detalls donats aquí no 'ns ajudan á compendre quina part tenían los nazarens en la vida religiosa dels juheus en temps de la ley, mes per Flavio Josepho trobém que 'l vot era generalment fet en

cas de malaltia ó altra calamitat y que, per lo tant, era exactament paralelo al ordinari vot grech d' oferir lo cabell pera lliurarse d' un perill imminent.

Baix l' antich punt de vista, lotrobarse un home en necessitat ó perill es una prova de que 'l poder diví del que dependeix sa vida está apartat ó indiferent del home, y un vot es la manifestació del fort desitj de posarse en íntima relació ab lo Deu del que está separat. La ofrena del cabell procura los medis naturals per aquest fi y si la ofrena no pot esser completa desseguida ha d' esser objecte d' un vot porque un vot es lo medi reconegut d' anticipar un acte de servey venider y fer que la eficacia d' aquest comensi totseguit. Un vot d' aquesta naturalesa, desitjant la reintegració de las normals relacions ab la divinitat, es naturalment alguna cosa més que una senzilla prometença: es lo compromís pera qual compliment se comensan á fer activas preparacions de manera que la vida del que fa 'l vot, desde 'l moment en que l' ha fet está fora de la existencia y 's converteix en un continuat acte religiós.

Desde 'l moment que una persona fa 'l vot de tallar sos bucles en lo santuari, 'l cabell es una cosa consagrada y com á tal inviolable fins al moment de cumplir lo vot, y per lo tant los caragols flotants del Nasaren hebreu, del efebo grech, ó del que, com Aquiles, n' ha fet vot, son senyals visibles de sa consagració. Del mateix modo al pelegrí árabe qual resolució de visitar un santuari allunyat era pràcticament un vot, no li era permés tallar, ni tampoch pentinar ni tallar sos bucles fins haver efectuat la peregrinació. Baix lo mateix principi, durant tota la jornada, desde'l dia que comensava á anar de cara al temple ab la resolució de tributarhi homenatge, era un període de consagració durant lo qu' estava subjecte á altre cert número de restriccions cerimonials de la mateixa classe de las que li imposava sa actual presencia en lo santuari. En son orígen la ofrena de cabells y la de sa sanch propia, teníen precisament la mateixa significació. Pero la ofrena de sanch al mateix temps que presenta la idea de la unió de vida ab lo Deu en la forma més tortament possible, es massa bárbara pera ésser retinguda llarch temps com un acte ordinari de religió. Continúa entre 'ls Semitas civilisats, en algunas corporacions sacerdotals y societats de fanátichs, pero en l' habitual cult dels laichs caygué prompte en desús ó quedá en una

forma molt atenuada en la costúm del tatuatge punxant la carn en honor de la divinitat. Aquesta costúm d'origen religiós molt extesa en la India es practicada entre nosaltres per los gitanos y presidarís. La ofrena de cabells que per altra part no oferia res d'ofensiu á las costums civilisadas, continuá jugant un important paper en la religió fins á la cayguda del paganisme y fins entrá en lo cristianisme en la tonsura dels sacerdots y de las monjas. La última era practicada en temps de Sant Geroni á lo menos en los monastirs d'Egipte y Syria. Ara sols se tallan los cabells deixantlos curts.

Deu observar-se que per tot lo mon lo cap y 'ls cabells de personas, baix *taboo*, interdicte, son particularment sagrats é inviolables y que las primitivas nocions de considerar lo cabell com assiento especial de la vida y forsa, son suficients pera compendre per qué 'ls guerrers de molts pobles portavan los cabells llarchs, alguns oferintlo á llur consagració, y que un home, qual vida es consagrada, com un gefe Mahorí, lo Flamin Dialis, y en lo camp Semítich personas tals com Samuel y Samsó estiguessin privats de tallarse 'ls cabells, ó be obligats á ferho ab certas precaucions pera evitar la profanació de la sagrada vegetació, creixensa del cabell. Los epissodis bíblichs de Samsó y Absalon nos indican que també entre 'ls hebreus lo cabell era considerat com residencia especial de la forsa. Per Ezequiel XLIV—20—se pot deduhir que alguns sacerdots hebreus no 's tallavan may los cabells y que altres s'afeytavan lo cap com los Egipcís. Abdos usos poden esplicarse baix un mateix principi, puig lo perill de profanar lo cabell pot evitarse no deixantlo creixer de cap modo, com no permetent tocarlo. Entre 'ls hebreus los prímpceps, del mateix modo que 'ls sacerdots, eran personas sagradas, y *nazir* algunas vegadas significa prímpcep, mentres que *nazer* «consagració» significa diadema. Com aquesta, en son origen, no era més que una cinta pera subjectar lo cabell, que portavan llarch, se comprén que antigament lo cabell d'un prímpcep hebreu era sagrat com lo d'un gefe mahorí y que la llarga cabellera de Absalon—II Samuel XIV—26—era la senyal de sas pretensions políticas y no de sa vanitat. Quan tallavan lo cabell á un gefe mahorí lo recullían y l'enterravan en un lloch sagrat ó 'l penjavan á un arbre; y es de notar que Absalon se feya tallar lo cabell cada any per cap d'any, es dir,

en la sagrada estació de las peregrinacions y que era recullit y pesat lo que sugereix la creencia qu' era un rito relligiós semblant al esmentat per Herodoto II—65.

Potser no anava del tot errat Wilkinson considerant als barbers com á uns agents de la civilisació, ó, més be, expressat en altres termes, considerar la costum d' afeytarse com una mostra d' avens en la civilisació d' un poble. Si es veritat que 'ls primitius romans, com los grechs y altres pobles, se deixavan creixer los cabells y la barba y sols lo jove romá, arribat á la edat de la virilitat, se tallava la barba y la otería á alguna divinitat en recort d' haver sortit de son estat d' infantesa, per lo que's pot suposar que aquest poble guardava un resto de son primitiu barbarisme, no pot esser veritat que Publio Ticinio Mena introduhís á Roma la costum d' afeytarse portant barbers de Sicília en l' any 299 a. C., si s' entén per Roma tot l' Estat romá ó l' Italia, perque 'ls monuments de Etruria nos donan á coneixer que'ls etruschs, antecessors dels romans en lo domini d' Italia, s' afeytavan y tallavan lo cabell, portantlo curt com lo portém nosaltres. En las pinturas sepulcrales, en las de vasos, estátuas, etc., se troban infinitat de personatjes representats afeytats y ab lo cabell curt, lo que 's fa més patent y significatiu en las estátuas recolzadas d' alguns sarcófagos y urnas cinerarias de personas importants, lo que corrobora la opinió d' ésser la costum d' afeytarse una mostra d' avens en la civilisació d' un poble, puig no hi ha cap dupte que 'ls antichs etruschs eran més civilisats que llurs hereus los romans del sigle iv, a. N. E. y que havían estat en continuadas relacions ab los antichs egipcis entre 'ls que, com havém vist, la netedat y costum d' afeytarse havían arribat al excés. Scipió l' Africá, segons diu Plini, sería 'l primer romá que adoptá la costum d' afeytarse cada dia, pero no siguié 'l primer italiá que va afeytarse.

Posteriorment los romans adoptaren la costum de deixarse creixer lo cabell y la barba en senyal de dol semblantse en aixó més als egipcis que als grechs que com los juheus en semblants cassos, s'afeytavan. Los romans, sens dubte per distingirlos, obligavan á llurs esclaus á deixarse llarchs cabells y barba, y las matronas romanas al fer sa *toilette* s' estalviavan las tobollolas aixugantse las mans en las llargas cabelleras de llurs esclaves.

Los romans del temps del Imperi també adoptaren una classe de perrucas anomenades *capillamentum* ó *galerus*, encara que sembla eran més especialment portadas per las donas que per los homes, Juvenal nos pinta á Messalina posantse una perruca de cánem, rossa, pera amagar sas negras matas de cabell quan sortía disfressada de son palau. Sembla que las damas romanas donavan la preferencia á las perrucas rossas pera tapar son cabell negre que no sapigueren may tenyir prou be del color ros qu' era de moda. Las perrucas en temps del Imperi estigueren en boga, portantlas també la major part dels emperadors perque en aquells temps la calvicie era una malaltia molt comuna á Roma. La costum més singular dels romans era certament la de posar perrucas á las estátuas de la que 'ns ne quedan encara algunas mostrás, tals com lo busto de Lucila del Capitoli y 'l de Julia Mammea, mare d' Alexandre Sever dels jardins de Postdam.

Quan las romans arribavan á la major edat y revestían la toga oferían als deus, no llurs cabells, com los grechs ho feyan, sino la barba. Neron consagrà la sua á Júpiter Capitolí en una capsà d' or guarnida de perlas. Per altra part tots los primers emperadors romans abdícaren, igualment que 'ls cortesans, aquest ornament civil fins que Adrià, pera ocultar una excrescencia ó desitj, que tenia á la barba, se la deixá creixer. Ab aquest motiu la barba llarga 's feu de moda en Roma adaptantla tots los magnats y palatins.

Los grechs, com ja he dit, portavan los cabells y la barba llarchs. Quan Alexandre—lo Gran—se tirá com torrent desbordat sobre l' Assia, s' adoná que la barba y cabells llarchs eran un gran destorp pera sos soldats al mateix temps que un perill en las agarradas; per lo que després de la batalla d' Arbela doná ordre á sas tropas d' afeytarse y tallarse 'ls cabells, donant ell mateix l' exemple; lo que li valgué 'l sobrenom de *esquilat*, nom que també donaren á Napoleon primer.

Alexandre manava també moltes vegadas tallar la barba als asiáticos vensuts, afront supré m més dolorós per ells que la mateixa derrota: era'l cumpliment de la predicció dels profetas quan amenassavan á Tyr y Babilonia ab la gran navaja del rey de Occident «que arrasaría las ciutats y deshonoraría las barbas.»

A Madagascar esdevingué un fet semblant al d' Alexan-

dre que tingué un desenllás més trágich per no mostrarse 'ls cingalesos tant dócils com los guerrers del conquistador grech. Los antichs guerrers de Madagascar acostumavan portar los cabells en llargas trenas nuadas per un llas al capdevall. Lo rey Radama coneixent, com Alexandre, que aquesta moda era un inconvenient pera son exércit, publicá un edicte manant que tots sos soldats se tallessin las trenas. Aquesta lley, no obstant, trobá molta oposició no solzament en los homes, que estavan tant cofoys ab aquest adorno capilar com nostres antichs «gnardias walons» ab llurs cuas, sino també en las donas que tenían una vanitat en que 'ls cabells de sos marits estiguessen ben trenats y ben untats d'oli de coco. Lo rey Radama, vejent que las vías legals no produhían efecte, acudí també al exemple y un dia 's va presentar á una revista del tot esquilat. Los que no volían embolicarse, ab pena ó ab dolor feren lo sacrifici de llurs trenas, pero 'ls més obstinats encara resistiren atíats per las donas que s'havían amotinát pera sostenirlos. Lo bon rey, pera acabar, doná senzillament l'ordre á sos guardas de conduhir als recalcitrants á un bosch d'allí aprop y tallarlos los cabells de manera que no tornessin á créixer. Los inteligents encarregats, ab un zel digne de tal amo, executaren sas ordres al peu de la lletra «tallantlos lo cap.»

En aquells temps tenían també á Persia una costúm ben bárbara. Los generals que's creya no havían complert son deber eran condemnats á arrencarlos un per un tots los cabells y pels de la barba.

Totas las naciones asiáticas estimavan en gran manera llurs cabells, y contan que Mausoleo, rey de Caria, en certa ocasió sapigué aprofitarse d'aquesta predileció per lo cabell en benefici del erari de son imperi. Havent fet una gran provisió de perrucas en sos magatzéms, feu publicar un edicte manant á tots sos súbdits afeytarse 'l cap. Los desdixats caris no tingueren més remey que obehir y 's consideraren prou ditxosos los que, alguns dias després, pogueren comprar á pes d'or las cabelleras postissas que anavan á oferirlos los agents del gobern.

Berenice, reyna d'Egipte—época grega—alarmada per los perills á que anava á exposarse son marit, Ptolomeo Evergetis, en sa expedició contra Syria, feu vot, si tornava ab vida

de sacrificar sa hermosa cabellera en lo temple de Venus. Quan lo rey retorná victoriós, Berenice cumplí fidelment sa promesa, pero l' endemá la cabellera havia desaparegut del temple. Aquest fet causá gran emoció entre 'ls cortesans que 's perdían en conjecturas pera esplicarse 'l rapte. Mes Calimaci, poeta de la cort, d' acort y complicitat ab lo astrónom Conon de Samos, lograren persuadir á la reyna que sos cabells havían sigut pujats al cel á una constelació que desde llavors prengué y encara porta 'l nom de «Cabellera de Berenice.»

Sería tasca interminable volguer tractar dels diferents pentinats ó manerar de portar lo cabell. Aixó 'ns daría materia pera omplir un gros volum. Unicament esmentaré un dato històrich que demostra que las modas també 's repeteixen. Flavio Josepho conta que quan Salomó sortía de gran cerimonia l'acompanyavan quatrecentas personas joves de familias distingidas, ab llurs cabells sembrat de pols d' or que lluhian ab los raigs del sol.

Actualment encara 's troban en lo mon nacions que 's distingeixen per la manera d' arreglar-se 'l cap, conservant son modo especial unas per restos de preocupacions relligiosas y otras p'r costum.

Los Orientals tenen en gran estima 'ls cabells de llurs donas, mentres qu' ells se privan d' aquest adorno. Los turchs s' afaytan tot lo cap á excepció d'una llarga metxa que deixan al cim per la que l' Angel Azael deu agafarlos al acte de la mort y portarlos al altre mon.

Los xinos, á pesar d' esser un recort de llur sumissió als tártars, están molt orgullosos de la llarga cúa que 's deixan, afaytantse lo demás del cap, y quan per la edat se 'ls aclareix, y 'ls que de natural la tenen clara, hi barrejan seda ó clín pera que tinga una espessor respectable. Quan una dona xina pert son marit, s' afayta part del cap y porta 'l restant dels cabells ficats en un ret aguantat per un sens fí d' agullas de cap.

Los persas s' afaytan tot lo mitj del cap, del front á la nuca, deixant una grossa mata á cada costat que baixa carregada sobre 'l coll y que devegadas tenyeixen de blau.

En cambi la barba es pera 'ls orientals objecte de molts cuydados, y seguint en aixó, com en otras cosas, l' exemple de llur Profeta, no se la tallan may. L' escrúpol arriba al extrém que alguns quan se la pentinan estenen sota d' ella un

mocador pera recullir los pels que cauhen, los que recullen y guardan pera que sían enterrats juntament ab son cadáver.

Lo mussulmá jura per sa barba, qu' es per ell lo jurament més solempne, y, al anar á trobarlo, sa muller y sos fills li besan la barba en senyal de respecte, del mateix modo que nosaltres besém la má á nostres pares naturals ó esperituals. Entre 'ls mahometans sols los esclaus van afeytats. Afeytar á un home lliure es lo més gran afront que se li pot fer. Los persas son celebrats per la hermosura de llurs barbas que cuydan ab gran esmero, y l' empleo de barber del Sha es dels més lucratius, de manera que 'ls barbers del actual Sha y de son pare se feren prou richs pera ferse construhir sumptuosos palaus prop del de son august client.

Entre'ls europeos, si be en general es cuestió de moda, encara en cert modo pot indicar un determinat grau de civilisació. Los inglesos, que son tinguts per un dels pobles més civilisats, son los que més s' ataytan—y políticament ataytan als altres—mentres que 'ls moderns grechs, qual grau de civilisació está distant de la dels inglesos, segueixen la costúm dels antichs, portant los cabells y la barba llarchs. La majoria dels espanyols aném bastant esquillats pero encara no som prou nets de clatell.

JOSEPH BRUNET y BELLET

LA TRONA DESERTA

Prop de Ciurana, l'alta cinglera
son pit avansa sobre 'l torrent:
per dalt la boyra cobre la sima,
per baix l'abisme li xucla 'l peu.

La vall immensa m'apar un temple
que alsaren genís, tot d'una nau;
sos murs robustos son las montanyas
y es sa ampla volta la del cel blau,

Una gran trona de roca viva
guayta al abisme del temple inmens;
sobre la trona, clavada al cingle,
colossal llosa s'endinza al cel.

Y allí cent sigles y altres cent sigles
s'está la trona guardant potser
la veu sagrada que expliqui al home
lo gran misteri del mon y 'l cel.

La veu sagrada, prou gran, prou digna
d'aquella trona, del temple excels
que te per volta la volta blava,
y nuvoladas te per incens.

COSME VIDAL Y ROSICH

LA SEGA

NOTAS

Lo dia apunta. Ja clareja en l' horitzó lo crepúscol matinal. L' oreig botzina en mitj del fullatje y 'ls segadors, deixant lo jas, s' aixecan y van al camp pera comensar la segada.

Com tot es fresch, ¡ab quin dalit! se posan á trevallar! ¡Com branda la fals, tallant la palla que s' esbossina y cruix, resseca per las soleyadas del Maig y Juny! Los lligadors, no podent donar l' abast, s' atrafegan per fer via y portar las garbas apilonadas als qui prompte comensarán á fer los garballons. Lo dia puja. Lo cel ja es clar. Las montanyas se dibuixan grisas y s' allunyan tapadas per las boyras del matí. La guatlla canta dintre 'l sembrat, los ballesters xisclan per l' espay, las xamaneyas fuman, los cans lladran, dringan esqueles, sona 'l fluviol, y 'ls camps de blat se veuhen plens de segadors que 's bellugan y cantan, animantho tot.

Lo sol ja surt y estén sos raigs vermelloos que donan lo bes matinal á las puntas de las montanyas tenyidas de color de foch. Ja es ben clar; no hi ha misteri. Tot viu y pren color. La Naturalesa es ben deixondida y arreu mostra las bellesas encantadoras dels jorns d' estiu. Tot es hermós, frescal y dona pler contemplar la vall olotina ab sa verdor, que 's va

animant á mida que 'l sol s' enlayra y va il·luminantho tot d'illum potentia que fa tornar vaporosas á las montanyas de *Finestras*, *Corp*, *Cabrera* y *Santa Magdalena*, *Puigsacau*, *Coll de canas* y la tirallonga del *Canigó*, que darrera s' ovira confós, perdut per las calitjas y núvols blanquinosos, que cambian de forma sovint, desapareixent de cop, á voltas, pera donar pas á altres que de darrera puján tornant á tapar aquella tira blavenca que sembla una estría del mar gran. Lo plá contrasta ab los últims termes, resultant un cuadro hermós contemplar las *Deus*, lo *Prat*, la *Muxina*, lo *Bo de tosca*, ab sos turons, sos bosquets, sas vinyas y fruyters, *Sant Roch*, la *Vila d' Olot*, lo *Montsacopa*, 'l *Plá de llachs* y *Montolivet* com s' armonisan per gradacions imperceptibles fins á las montanyas del fons y aquestas ab lo cel fí y llis que la vista no s' hi atura, sobre 'l que 's destacan las aurenetas y 'ls bal·lesters.

*
*
*

¡Qu' es fort lo sol cap al mitjdía! La terra bull, las pedras creman, l' ayre asfixia, la calor ho blaheix tot, atuhint las plantas que assedegadas se colltorsan esperant la fresca de la nit.

Mes los segadors no s' espantan. Llavors va be. Las eynas son calentas, la fals talla més, y, suant, vermells de clatell, espitregats, ab la barretina posada porque 'l sol no 'ls hi entri al cap, cantan fent caure 'l blat que dringa com vidre, al ser tallat per la fals que lluheix tocada del sol. Mes fa calor, la feyna es cansada y sovint lo cap de colla, rendit de cantar, atrona 'ls ayres ab son crit característich y original ¡¡¡*Garba!!!* que es respost per los demés de la cobla ab un ¡¡*Bona!!!* la senyal de deixar per un moment la feyna y fer trago; de posar oli á la máquina, de reforsar la naturalesa dissipada ab tant suar. Y tornan á la feyna segant ab dalit, omplint lo camp de pilons de garbas que van desapareixent de terra, per esser api·lonadas y formar los garballons. Lo cap de colla, donant exemple, branda la fals ab fúria y ab forsa canta la cansó interrompuda pera reposar, contestant tota la cobla, las últimas ratllas de la estrofa:

s' anomena don Lluís
servidor del rey de Fransa.

Després torna á cantar ell sol:

Ara sí que be 'l coneix,
menjat só á la seva taula;
la filla del rey francés
per esposa li han donada.

Las últimas notas de la cansó, baixan, baixan, pianíssimas, fins á pérdres llansadas pel vent que se las emporta barrejades ab la fressa de las espigas y trencadas de cop per las veus dels de la cobla que á chor repeteixen:

la filla del rey francés
per esposa li han donada.

Un moment de quietut. Tothom bleixa; no més se sent lo *sech, sech*, de la palla quan peta trencada per la fals.

Malhaja qui te galan
y més qui li ha donada,
que una dama com so jo
per altra m' hagi deixada.

Y al cantar, com si 's compadís de la dama ultratjada, donava sentiment á la entonació posanhi tota la expressió d' un cor gran, que, si no estima, ha estimat ab passió y s' endevina en son accent, ab la manera de dir lo vers, un ayre amarch de recordansa, una melangía causada potser per la imatge d' una dona hermosa, que en sos primers anys estimá y no pogué assolir, lo que fa resultar més trista y més interessant la cansó que la cobla repeteix tan bon punt ell ha acabat:

que una dama com so jo
per altra m' hagi deixada.

La xardor es forta. Los raigs del sol cauhen com fils de plom demunt dels camps, pesant en la esquena dels segadors que, desitjant acabar aviat, cridan ¡*blat avall y fora, blat avall!* Las cigalas rascan á reventar. Los grills deixan sentir lo *rich, rich* metàlich de sas alas. Las guatllas cantan á més no poguer, y las oranetas cansadas, asfixiantse dintre aquella atmósfera pesanta, bullenta, que ofega, no xisclan com al matí,

ni 'ls ballesters fendeixen l' espay brunzents com á la sortida del sol, sino que, assedegats uns y altrás, cercan la fresca, mes no la troban porque tot crema y l' ayre mateix sembla que sia l' alé del infern que tot ho mustiga ab son escalf abrusador.

Lo cap de colla hi torna:

Ja no n' hi ha cap més al mon,
sino una meva germana;
ella es la llum del sol
y jo l' estrella de l' alba.

Ara ningú l' acompanya. Tothom está cansat. Ja casi no poden més sota aquell sol flamejant que 'ls torra ennegrintlos y fentlos suar de tal manera, que traspuant la humitat demunt la camisa, aquesta se 'ls hi enganxa á la pell y no 'ls deixa trevallar ab desembrás lligantlos de totes maneres, per la angúnia, la calor y 'l defalliment que 'ls ve á forsa de gastarse la vida d' aquella manera bárbara á plé sol y sol d' estiu, de Juliol, lo més fort, lo més cremant del any, y sota aquell cel sens un núvol que vinga á obrir un paréntesis en aquelles horas pesadas en que l' astre del dia brillant ab potencia desde son zénit ho abrusa tot.

Mes lo cap de colla hi torna:

Ella es la llum del sol
y jo l' estrella del alba...
y á n' á mí la set me mata.

—¡Garba!

—¡Bona! ¡Bona!—

Tots plegan, y alguns aixecan los brassos cridant fort:

—¡Ja la veig!

—Uuuum!...—

Es que ve la criada ab lo cistell acurullat, tapat per blanch tovalló, que no pot amagar ben be 'ls brochs de dos porrons verts que á un costat y altre surten.

—Ja la veig!

—Ja vé.

—Tením gana!—

Y allavoras, arresserantse tots á l' ombra dels garballons, menjan ab gana y aixecan lo porró sovint.

—Noys, ara ve 'l volcat; es mala segada.

—Si ahir hagués sigut com avuy, no 'm contracto; aquesta malehida cugula lo te lligat que cansa 'l doble.

—Feu las garbas massa grossas—diu lo capitá.

—Lo rem s' ho porta; veyeu que hi ha tanta palla! Pero si no vos agradan, portéulas á casa ¡veureu quina batuda faig!

—Ara comensarém allá y 'l natxarém avall.

—Sí, sí, no deixar-lo, seguir lo rem del volcat. —

Y enrahonant, menjan, beuhen, burxant ab una agulla 'ls talls de seba que desapareixen depressa de la plata, lo mateix que 'l vi, del que ja casi no 'n queda en los porrons, los quins torna á omplir la noya, d' una garrafa coberta de bims, que reposava dins un garballó.

—No hi ha pas massa grá, tot es palla.

—¡Si ha fet un temps tan tótil!

—Tot s' ha buxat, no més se veuhen espigas xofas.

—Perque 'n sembran tant. Fesin com l' empriu de casa, que hi tiro 'l fems ab una fona.

—Jo lo que voldría, es veure 'l blat alt.

—Jo també.—

Lo recapte s' ha acabat. Ja no queda sino un xich de such á la cassola, que un escura ab pa moreno, y unas quantas figas secas que ben prompte no 's veuhen en lloch. La mossa endressa las platas. Ells s' aixecan, y, de dins la barretina, traohen llibret, paquetilla y mistos de vent. Fan un cigarro, l' encenen, jencara un trago! y—*¡Blat avall, noys, que 'l vespre 'ns hi atrapa!*—

Torna á sentirse lo carriqueig de las espigas, la fals talla arreu; algú prova de cantar, mes plega.

—No dona gust, diu, ab tanta calor.

Y es veritat. Ara es quan ne fa més de tot lo dia. Lo sol cau á plom y bat demunt la terra sos raigs de foch, no fent casi ombra 'ls objectes que abrusa ab son escalf. La terra calla ensopida, resseca. Los terrossos s' esberlan com la cals ab la mullena y fuman també calitjas que tot ho allunyan velantho per tintas rossas, boyras de foch y flam potentia com pluhas d' or fos. Res se mou, ni l' ayre gronxa las espigas. No més los segadors bleixant, tallan pera apretar la feyna y, no poquent més, sovint cridan *¡Garba!* pera beure y refrescar lo ganyot, febrosench y cremat. Sols las cigalas, desafiant la calor, rascan fort, molt fort, fins á reventar.

Lo sol ja es post. L' ayre de marinada comensa á baixar refrescant la terra. Las flors tornan á aixecar lo cap. Las guatllas cantan y las oranetas xisclant se perden en l' ayre com picapatróns. Los garballons ja s' arrestellan de cap á cap dels camps y las espigas reposan cansadas del *va-y ve* que 'ls hi ha fet fer lo vent petonejantlas, tant com han estat al camp.

Lo sol ja es post. Lo dia s' acaba y torna á entrar lo misteri de la nit. Lo cap-vespre es sugestiú. Los grills cantan pausadament; las cigalas no ho fan tant fort; los segadors á mitja veu entonan tendra cansó.

Lo sol es post. Ja casi es fosch y encara en un camp los segadors treballan porque falta poch per acabar. Tot es calma, calma; tot indica repós. La terra calenta encara exhala vapors xafagosos que s' escampan y serán las calitjas del endemá al matí. Ja no s' ou ni una esquella, ni un cá, ni un fluviol. No més l' oreig pentonejant las fullas, fa una fressa sorda, una remor dolça que con mou.

De prompte, en lo camp que encara hi treballavan hi ressonan riallas y un fort crit fet per tots los segadors.

¡Biell! ¡Biell! ¡Biell!

Es que han acabat. La última garba ha sigut posada pera coronar lo darrer garballó.

Llavors tots plegan. Recullen lo fato y ab sos garrots, lo tapa-bocas, lo sarró y la fals y didals penjats á la esquena, fan via cap á Olot, pera esperar nova contracta, cantant alegroya una cansó que vibra en mitj d' aquella grandiosa quietut:

N' han baixat tres segadors
d' aquí dalt de la montanya,
n' han baixat aquí al plá
per seguirne las segadas.

¡Ay, seguéu arran!

¡Seguéu arran, que la palla va caral!

¡ay, seguéu arran!...

LO CAP DEL PEIX

ERA en los felissos temps de la Reconquista: en lo sigle ix.

L'emperador Lluís lo Piadós celebrava sas victorias á Aquisgran, llavors capital del imperi d'Occident, y á la taula s'hi asseyan tots los guerrers més valents y 'ls nobles més distingits no tantsols d'Alemania sino també de Fransa, Italia y Espanya, figurant entre altres un hermós jove anomenat Bernat de Barcelona, fill de Lyó, molt benvolgut del emperador, y més encara, segons malas llenguas, de la emperadora Judit d'Astor, filla del comte de Welf, dona jove y hermosa á la que son marit l'emperador podia serli avi.

Lo soberá seya al mitj de la taula, tenint á un costat á sa hermosíssima esposa y al altre á en Feld-Reick, bisbe de Utrech, quan dos esclaus negres portaren dins d'una gran safata de plata un peix gros, cuyt tot sencer. Era una obra magna de la cuyna gòtica.

Lo peix havia sigut agafat en lo Rhin, lo famós riu d'Alemania, y com era una pessa may vista fou destinada á la taula del soberá.

Al veure aquella raresa tots los convidats picaren de mans, cridant: «Visca l'emperador!»

La emperadora Judit agafà una copa de vi vert del Rhin y entonà una cansó ab sa hermosa veu.

Era costum en los convits d'aquell temps que 'ls amos de casa, al arribar l'últim plat, ells mateixos servían á sos convidats, trinxant la pessa, fos de cassa, pesca ó virám; mes una cosa tant grossa may s'havía presentat devant del vell emperador, y 's vegé confós pera trinxarla y repartirla, per lo que, dirigintse al bisbe d'Utrech li digué:

—Tu que ets més jove, ¿cóm ho farías pera tallar aquest peix y repartirlo entre 'ls teus convidats si 't trobessis en ton palau episcopal?—

Lo prelat s'aixecá y contestá ab veu solempne y ab tota la intenció:

—Comensa pel cap, oh piadós emperador! Comensa pel cap y destrossa sense compassió y després reparteix. D'aquesta manera farás contents á tos convidats y donarás un bon exemple á molts d'aqueixos nobles guerrers destinats un dia á governar pobles conquistats, y á aquestos sacerdots que regirán parroquias y monastirs, veyent en la acció teva que quan tingan de castigar malifetas en los pobles, rectorías ó monastirs comensin sempre pel cap, puig las més de las vegadas lo mal exemple ve de dalt, y en las cosas del mon, com en tot lo de la vida humana, tallant lo cap queda tot acabat.—

La emperadora Judit quedá esblaymada y 'l comte Bernat de Barcelona 's torná roig.

La música entoná 'l cant de la victoria y en ricas copas d'argent se begueren los més preuhats vins d'Alemania, Espanya y Fransa.

Quan los convidats sortiren del palau imperial n'hi havia poch que poguessen tenirse drets, porque en aquell temps, com ara, no era cap estranyesa que un senyor abusés de la beguda.

Lo saló quedá desert y 'ls esclaus moros negres, als que la lley de Mahoma no permet beure vi, arreplegavan lo que havia sobrat del convit, quedant escandalizats de veure fer tintinas á aquella gent.

Per un corredor del palau una dama 's dirigía á sa cambra, trobantse avans d'arribarhi ab un caballer que anava en direcció oposada.

—Has sentit al bisbe d' Utrech?—digué ell.—S' ha lluhit per cert!

—Lo sermó del cap del peix no m' ha plagut pas mica—contestá ella, afegint:—No 'n farà cap més.—

La emperadora y 'l compte Bernat, puig eran ells, se separaren.

Tres dias deaprés se trobava 'l bisbe en son palau, quan li digueren que 'l demanavan dos homes que duyan cusidas en sas vestas las armas del Sacro Imperi.

Feld-Reick s'agenollá y pregá com un desgraciat destinat al suplici, dirigintse totseguít á la capella del palau, ahont tenía preparat son sepulcre. S' hi ajegué y avisá que ja podían entrar los enviats de la Emperadora.

—Vaig parlar massa clar—digué 'l prelat,—y 'm costará la vida. Feu vostre deber—afegí,—y que Deu ampari la seva ánima.—

Los dos butxins se tiraren demunt del mártir, clavantli una punyalada al cor y una altra al ventre.

—Deu meu, Deu meu!—cridá 'l bisbe morint.

Los butxins sortiren del palau per entre 'ls horroritzats vassalls del bisbe, portant á las mans lo pergamí en que estava escrita la sentència.

Deu venjá terriblement la mort del sant prelat á qui venera la Iglesia ab lo nom de Sant Frederich, bisbe y mártir, tenint actualment un altar dedicat en la iglesia dels Sants Just y Pastor de Barcelona.

La emperadora, acusada d' adulteri, tingué de compareixer devant d' un tribunal, que li feu confessar sos crims aplicantli 'l torment, essent tancada al convent de Santa Radegunda y publicada sa infamia per tot lo Sacro Imperi.

Bernat de Barcelona fugí.

Mort Lluís lo Piadós, son fill Carles lo Calvo matá devant de sa mare Judit al comte Bernat pera venjar la honra de son pare.

Demunt d'aquella familia hi pesava la maledicció de Deu. Carles lo Calvo morí enmatzinat á Manresa per son metje, lo juheu Sedecías.

LO NEN MORT.

No ploris, mare, no ploris
que ha finat fa pochs instants!...
Los angelets en la terra
anyoran lo lloch payral.

Deu los vol allà en sa gloria
y per çó se n' hi es volat:
allà llum, assí tot fosca,
assí lluytas, allà pau.

Dintre una caixeta blanca
guarnida de llassets blaus,
dorm lo nen lo son dels àngels,
¡quina joia al despertar...!

Las manetas te ereuhadas
y 'ls llabis amoratats,
semblant duas violetas
que la fret hage assecat.

Las parpellas mitj caygudas
sos ullets van amagant
ja avesat á véuret sempre
fins clohentse t' van cercant.

Una medalla ab la Verge
sobre 'l pit justa li cau:
¡quín amor lo d' esta Mare
que ni mort lo vol deixar!

Com damunt lo pit la duga
ja no cal que 'l plores may:
de prop d' Ella qu' es tant dolsa
ja maymés s' anyorará.

Mentres tu penas y ploras
ell, prop d' Ella quin jugar!
tot es llum, cántichs y joya,
tot amor, tot dolsa pau.

.

La xinxeta espeternega
ja cansada de cremar
y una xica papallona
perdent l' esma cau al flam.

Un pardal ab qui ell jugava,
arrupit, pobret pardal,
piula trist vora la caixa
com cridantlo per jugar.

Sas joguinas oblidadas
pels recons, ¡ay! s' han quedat,
las joguinas de tants somnis
que 'ls sants Reys li van portar.

Los vehins entran y surten,
sa mareta suspirant,
lo pardal piula que piula,
lo llum ja s' es apagat.

Cada petja que ressona
¡pobre mare, quin esglay!
sempre veu dos homens negres
que 'l fillet li han de robar.

Com més horas son passadas
més hermós s' ha anat tornant:
sas parpellas s' han ben closas,
sa boqueta s' ha badat.

Apareix que dols somriga
y que aixís vulla explicar
tota l' amor y alegría
qu' allá al cel está gosant.

Ja arribada es l' hora trista
ja 'ls dos homens pujan dalt
y 'l trespol, á sas petjadas,
tot ressona tremolant.

Dos noyets que ab ell jugavan
l' anomenan boy plorant;
sas mares los aconsolan
dihent que al cel es á jugar.

Per darrera volta 'l besa
sa mareta suspirant...
lo darrer petó, en la gloria,
ell un jorn te 'l tornarà.

EMILI COCA Y COLLADO

A LA VERGE DE NURIA

Antany jo la visití
en sa Vall hermosa y fresca,
la Vall de més atractius
de las vessants pirenencas.
Vorejant del gay Fresser
las alegroyas riveras,
dels aucellets tant jolius
sentía las cantarellas,
y fins vey a somni gay
lo rostre hermós de la Verge
que de gracias ompla 'ls cors
dels devots que ab fé li pregan.
Pera que m' omplís lo meu
que ab malvestats sempre brega
vaig pujá á son camaril
una matinada fresca.
Tant bon punt jo hi arribí
de Catalunya l' estrella,
cantavan tots los fidels
flectats los genolls en terra
¡Ab quín goig vaig ajuntar
al chor ma veu tremolenca!
¡Quin contrast los rossinyols
ab eixa griva roquera!

Lo trono que n' ha escullit
en que hi manquin l' or y perlas
es lo més gran y sublim
de la catalana terra.
Te sempre los pastorets
qu' arrostrant diadas fredas,
travessan lo Pirineu
sens témer las neus eternas
de qu' es fet en ple d' hivern
lo seu pur mantell de reyna.
Y si al pich del fret está
sens hermitants la capella,
te 'l Puigmal d' altívol front
que de nit y jorn la vetlla,
coronat de blanca neu,
clar espill de llur puresa.
A sos peus te de Sant Gil,
la fonteta remorera,
son gotám al clar del sol
apar enfilall de perlas
que las fadas van pulint
sobre 'ls brins de l' herba tendra.
Era ple de gom á gom
quan jo hi pují, 'l presbiteri,
entremitj de nostra gent
vegí la rosellonesa
de Ribas y de Caralps,
y de rocosas Alberas.
Ab un cant de germanó
l' amistat més se referma;
del *Barretinayre* donchs
las notas tan enciseras
pel pati van ressonar
bon punt eixiren del temple.
Allá vaig gosar de bó
als peus de la moreneta;
de montanyas entremitj
hont la fé més s' hi reflecta.

ANTON BUSQUETS Y PUNSET

LA VINYA

En las vessants nombrosas de la costa,
rebert del sol espléndidas ruixadas,
ó be en la regió mitja ben reclosa,
h! viu lo cep, é hi dona sa cepada.

Ell arreplega un día y altre día,
lo bés ardent y sostingut del astre,
y 'l concentra en lo grá, dolsa ambrosía
que generós lo cor ha de ter batre.

Preuhat conreu! quan vingui la hivernada
tu dormirás d' un profundíssim somni;
més altre cop desplegarás ta ufana,
quan novament la primavera torni.

EMILI TARRE

EN LA ENTRADA DE LA NOVA IMATGE

DEL SAGRAT COR DE JESÚS EN LA IGLESIA DE VILASSAR

'Vuy la Sant-Tem y la Genissa, juntas
han repicat ab armoniosos tons:
poséuvos donas, vostre vel de puntas
y ab domassos cubriu vostres balcons.

Sembráu carrers y plassas ab ginesta,
vostras parets ab brancas enramau
que 'l Rey de reys arriba ab to de festa
á pendre possessió de son palau.

Porta consol per totas vostras penas;
cors apenats, anéunhi á demanar,
¿qui us ha donat á doll sanch de sas venas
al óure vostres prechs qué us pot negar?

La porta de son Cor es sempre oberta,
l' Iglesia 'hont vos espera no te clau;
¡vilassanenchs, no la deixeu deserta,
déuli l' amor y Ell vos dará la pau!

ÁNGEL GARRIGA, PBRE.